

რეზერვისტთა დანაყოფების როლი ტოტალური თავდაცვაში

ვიცე-პოლკოვნიკი გოჩა ბათაძე¹

DOI: <https://doi.org/10.61446/pa.2.2024.8352>

აბსტრაქტი

როგორც ცნობილია, დღესდღეობით საქართველოს გააჩნია ორი სახის რეზერვი: აქტიური და სამობილიზაციო. აქტიური რეზერვი საკუთრივ მოიცავს სპეციალისტთა რეზერვს და ტერიტორიული პრინციპით შერჩეულ მოხალისეებს (ტერიტორიულ რეზერვს), რომლებიც ირიცხებიან საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს თავდაცვის ძალების ეროვნული გვარდიის ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფებში (იხ. თავდაცვის კოდექსი).²

აღნიშნული დანაყოფები (ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონები) განლაგებულია საქართველოს რეგიონების მიხედვით და მათი დაკომპლექტება ხდება რეგიონში მცხოვრები მოსახლეობით, რომელთა დარეგისტრირება, შეკრება და შესაბამისად გადამზადება ხორციელდება კანონით დადგენილი წესისა და დანაყოფებში წინასწარ შედგენილი გეგმა-გრაფიკების მიხედვით.

ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფებში გაწვევრიანება ხდება ნებაყოფლობით, 4 წლიანი ხელშეკრულების გაფორმებით. ეს დანაყოფები აერთიანებენ სხვადასხვა ასაკის, პროფესიის, ეროვნებისა და აღმსარებლობის საქართველოს მოქალაქეებს. სასწავლო შეკრებები ხელს უწყობს ტერიტორიულ რეზერვში გაწვევრიანებულ ერთი რეგიონის მოქალაქეებს ერთმანეთის უკეთ გაცნობაში, დაახლოებასა და ერთ გუნდად შეკვრაში, რაც ქმედითუნარიანი დანაყოფების ჩამოყალიბების წინაპირობაა. აღნიშნული ქვედანაყოფები, საჭიროების შემთხვევაში, გამოყენებულ იქნებიან ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების მხარდასაჭერად საგანგებო სიტუაციების, სტიქიური უბედურებისა და ქვეყანაში საომარი ვითარების შექმნის დროს თავდაცვის ძალების შემადგენლობაში ქვეყნის თავდაცვისათვის გატარებულ ყველა ღონისძიებაში.

წინამდებარე სტატია ეხება საქართველოს თავდაცვის სისტემაში მიმდინარე რეფორმების პარალელურად ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფების როლის წარმოჩენას ტოტალური თავდაცვის საერთო ჭრილში და მათ მნიშვნელობას ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის განმტკიცების თვალსაზრისით, რომლებიც თავისი არსით წარმოადგენენ ე.წ. ტოტალური თავდაცვის ნაწილს, რომლის დანერგვის შესახებ წლების წინ აქვს გაცხადებული საქართველოს მთავრობას.

საკვანძო სიტყვები: აქტიური რეზერვი, ტერიტორიული რეზერვი, სამოქალაქო თავდაცვა, სამხედრო თავდაცვა, ტოტალური თავდაცვა.

¹ ეროვნული გვარდიის მე-10 ტერიტორიული თავდაცვის ბრიგადის 104-ე ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონის მეთაური, საჯარო მმართველობის მაგისტრი

² საქართველოს პარლამენტი, საქართველოს კანონი - თავდაცვის კოდექსი, მუხლი 88 (2023 წლის 12 ოქტომბერი).

The role of reservist units in total defense

Lieutenant Colonel Gocha Batadze³

DOI:<https://doi.org/10.61446/pa.2.2024.8352>

Abstract

As it is known, today Georgia has two types of reserves, active and mobilization reserve. The active reserve specifically includes the reserve of specialists and the union of volunteer population selected on the territorial principle, that is, the territorial reserve, who are enrolled in the territorial defense units of the National Guard of the Defense Forces of the Ministry of Defense of Georgia. Law of Georgia - according to the Defense Code.⁴

Mentioned units (territorial defense battalions) are located according to the regions of Georgia and they are staffed by the population living in the region, whose registration, assembly and retraining are carried out according to the rules established by law and according to the plans and schedules prepared in advance in the units.

Joining the territorial defense units is voluntary, by signing a 4-year contract. These units unite Georgian citizens of different ages, professions, nationalities and religions. Training meetings help the citizens of one region, who are members of the territorial reserve, to get to know each other better, get closer and unite as a team, which is a prerequisite for the formation of capable units, which units will be used, if necessary, to support local self-government as part of the defense forces of the country during emergency situations, natural disasters and during the state of war in the country. And all measures taken for defense.

The present article deals with the presentation of the role of territorial defense units in the general context of total defense, in parallel with the ongoing reforms in the defense system of Georgia, and their importance in terms of strengthening the country's defense capability, which in their essence represent the so-called part of total defense, the implementation of which was announced by the Government of Georgia years ago.

Keywords: active reserve, territorial reserve, civil defense, military defense, total defense.

³ Commander of the 104th Territorial Defense Battalion of the 10th Territorial Defense Brigade of the National Guard of the Georgian Defense Forces, Master of Public Administration

⁴ Parliament of Georgia, Law of Georgia - Defense Code, Article 88, (December 12, 2023 October

შესავალი

ტოტალური თავდაცვა, როგორც ქვეყნის ყველა შესაძლებლობის და რესურსის გაერთიანება ჭარბი ძალების მქონე აგრესორის წინააღმდეგ, არის უნიკალური მოდელი ე.წ. მცირე ზომის სახელმწიფოებისათვის თავდაცვისუნარიანობის ასამაღლებლად. საქართველოსთვის, როგორც მცირე ზომის ქვეყნისთვის, მისი გეოპოლიტიკური მდებარეობიდან და თანამედროვე გამოწვევებიდან გამომდინარე, ტერიტორიული თავდაცვის მოდელი წარმოადგენს უნიკალურ საშუალებას ბრძოლისუნარიანობის განმტკიცების და სუვერინიტეტის შენარჩუნების კუთხით. აღნიშნულ მოდელში მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფები, როგორც სამხედრო თავდაცვის, ისე სამოქალაქო თავდაცვის თვალსაზრისით.

ძირითადი ნაწილი

„ტოტალური თავდაცვის სისტემა, რომელიც სახელმწიფო თავდაცვის მიზნებისთვის ეროვნული რესურსების ინტეგრირებულ და კოორდინირებულ გამოყენებას გულისხმობს, მცირე სახელმწიფოებს მოწინააღმდეგესთან არსებული ასიმეტრიის შემცირების შესაძლებლობას აძლევს და მიზნად ისახავს (მაქსიმუმ) ხელი ააღებინოს პოტენციურ მოწინააღმდეგეს აგრესიაზე მისთვის მიუღებელი ზიანის შიშით, ან (მინიმუმ) გაურკვევლობის ეფექტი შეიტანოს მის სტრატეგიულ გათვლებში, დაიწყოს თუ არა აგრესია.“⁵ ტოტალური თავდაცვის დანერგვის კუთხით საქართველოში დღესდღეობით ქმედითი ნაბიჯები გადაიდგა თავდაცვის სამინისტროს მიერ, კერძოდ, თავდაცვის ძალების ეროვნული გვარდიის ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფების ჩამოყალიბებით, რომლებიც თავიანთი ამოცანებით პირდაპირ პასუხობენ ტოტალური თავდაცვის დანერგვის მოთხოვნებს. სწორედ ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონები წარმოადგენენ საქართველოში იმ დანაყოფებს, რომლებიც ფაქტობრივად ქმნიან წრედს სამხედრო და სამოქალაქო ურთიერთობას შორის; აქტიურ რეზერვში გაწევრიანებული ქვეყნის მოსახლეობა დროის დიდ ნაწილს სამოქალაქო ცხოვრებაში ატარებს და ამავდროულად იღებს პასუხისმგებლობას სამხედრო ვალდებულების სახით, რაც ერთგვარი წინაპირობაა ქვეყანაში სამოქალაქო თავდაცვის განვითარებისა, ეს კი ტოტალური თავდაცვის უმნიშვნელოვანესი ნაწილია. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია „საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ხედვა 2030,“ სადაც წარმოდგენილი ტოტალური თავდაცვის გამოყენების მიზანშეწონილობა კონცეტირებულია ტოტალური თავდაცვის სამ ძირითად ელემენტზე, სადაც უმნიშვნელოვანესი როლი უჭირავს სამოქალაქო თავდაცვას, სამხედრო თავდაცვასა და საერთაშორისო თანამშრომლობას.⁶

⁵ გიორგი შაიშმელაშვილი, „ტოტალური თავდაცვა: სტრატეგია ძლიერის დასამარცხებლად“, პი ემ სი კვლევითი ცენტრი, პოლიტიკის დოკუმენტი 3, თბილისი, 2023.

https://www.pmcsearch.org/policypapers_file/173164cb689d5252b.pdf [ბოლოს შესვლის თარიღი: 2024 წლის 7 აგვისტო].

⁶ საქართველოს თავდაცვის მინისტრი, „თავდაცვის სამინისტროს ხედვა 2030“-ის დამტკიცების შესახებ,

ტერიტორიული თავდაცვის პრინციპით რეზერვისტთა დანაყოფების შექმნა, რომელიც საქართველოს ეროვნული გვარდიისთვის უმთავრესი ამოცანაა, დღესდღეობით წარმატებით ხორციელდება, განსაკუთრებით კი ქვეყნის სამხრეთ-დასავლეთ რეგიონებში. აღნიშნული დანაყოფები რეგიონების მიხედვით კომპლექტდება მოხალისეებით, რომლებიც ირიცხებიან აქტიურ რეზერვში და მათი სამოქალაქო საქმიანობის პარალელურად, წინასწარ შედგენილი გეგმა-კალენდრის თანახმად, ცხადდებიან სამხედრო ნაწილში სამხედრო ხასიათის სწავლებებში მონაწილეობისთვის. აღნიშნული შეკრების ხანგრძლივობა წელიწადში შეადგენს 45 დღეს. საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ ბოლოდროინდელი გატარებული რეფორმების შედეგად 2023 წლიდან რეზერვისტები სარგებლობენ იგივე სადაზღვევო პირობებით, როგორც დანარჩენი სამხედრო მოსამსახურეები და გაზრდილი ფულადი ანაზღაურებით.

ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონები, რომლებიც განლაგებულნი არიან საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში, უწყვეტ რეჟიმში აწარმოებენ, ტერიტორიული რეზერვის პროგრამის ფარგლებში, რეგიონში მცხოვრები მოსახლეობის ინფორმირებას, ცნობიერების ამაღლებას, რეზერვისტთა შერჩევა-მიღებას და გადამზადებას. ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფებში გაწევრიანებული მოსახლეობა, რომლებიც თავისი ნება-სურვილით ირიცხებიან როგორც „რეზერვისტები“, გადიან იმ სწავლებებს, რომლებიც პასუხობენ მათ სამხედრო პირებად ჩამოყალიბების მოთხოვნებს. აღნიშნული რეზერვისტები წარმოადგენენ ქვეყნის აქტიური რეზერვის წევრებს და ისინი ფაქტობრივად არიან დანარჩენი მოსახლეობისთვის ნათელი მაგალითი, თუ როგორ შეიძლება ემსახურო ქვეყანას და ემზადო მის დასაცავად ისე, რომ არ ჩამოსცილდე შენს სამოქალაქო საქმიანობას.

სწორედ ეს ბატალიონები, პირდაპირ თუ ირიბად, არიან ნათელი მაგალითი ტოტალური თავდაცვის დანერგვისა, რაც წინაპირობაა მოსახლეობის პატრიოტული სულისკვეთების და პასუხისმგებლობის ამაღლებისა სამშობლოს დაცვის საქმეში. ამ მიმართულებით სწორი, მიზანმიმართული ღონისძიებების გატარება ტაქტიკური დონის ხელმძღვანელობის მხრიდან, რომ აქტიურად ჩართონ მოსახლეობა ეროვნული ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებებში, შთააგონონ ქვეყნის დაცვის იდეის ირგვლივ გაერთიანება, ძალიან მნიშვნელოვანია.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ გატარებულმა ბოლოდროინდელმა რეფორმებმა ტერიტორიული რეზერვის პროგრამის კუთხით, აქტიურ რეზერვში გაწევრიანებულ პირთა სოციალური პირობების გაუმჯობესების მხრივ, როგორცაა, ფულადი ანაზღაურების გაზრდა და სადაზღვევო პაკეტის შემოღება,⁷ დადებითი გავლენა მოახდინეს აქტიურ რეზერვში გაწევრიანების მსურველთა

№MOD 3210000141, (2021 წლის 12 მარტი): გვ.7.

⁷ საქართველოს თავდაცვის მინისტრი, „საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მოსამსახურეთა და მათ ოჯახის წევრთა, ჯანმრთელობის დაზღვევისათვის გასატარებელი ღონისძიებების შესახებ

ზრდაზე. ყურადსაღებია ასევე ის გარემოება, რომ ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონის სახელის შეცვლამ (2023 წლამდე აღნიშნულ ქვედანაყოფებს ერქვათ „კადრი-რეზული ქვეითი ბატალიონები“) მოსახლეობაში და განსაკუთრებით რეზერვისტებში აამაღლა ცნობიერება აღნიშნული დანაყოფების დანიშნულების შესახებ. საქართველოს თავდაცვის ძალების ეროვნული გვარდიის ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფების სახელწოდება პირდაპირ მიანიშნებს მათ მნიშვნელობას საკუთარი რეგიონის დაცვის კუთხით. მართალია ამ რეფორმამ მოსახლეობის ფართო მასებში გამოიწვია დაინტერესება სოციალური პირობების გაუმჯობესების სურვილითაც, რაც შესაძლოა არ პასუხობდეს სრულად პროგრამის მიზანს, თუმცა დანაყოფების სამეთაურო რგოლმა უნდა იმუშაოს მოსახლეობაში იმ მიმართულებით, რასაც სამშობლოს დაცვა ჰქვია.

ტერიტორიული თავდაცვის რამოდენიმე ბატალიონმა, რეგიონებში მათი განლაგებიდან დღემდე, უმოკლეს დროში, სწორი თანმიმდევრული ნაბიჯებით, შეძლო დანაყოფების დაკომპლექტება რეზერვისტების მნიშვნელოვანი რაოდენობით. მაგრამ აღნიშნული ქვედანაყოფები დგანან ისეთი გამოწვევების წინაშე, როგორებიცაა რეგიონში მოსახლეობის ეთნიკური და კონფესიური მდგომარეობა და მეორე - ხელთ არსებული მცირე რესურსები (ადამიანური თუ მატერიალური), თუმცა ბატალიონები დღემდე წარმატებით ართმევენ თავს ამ გამოწვევებს. ამის მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ 104-ე ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონი, რომელიც 2 წლის განმავლობაში დაკომპლექტდა და წარმოადგენს სამცხე-ჯავახეთის რეგიონში მცხოვრები სხვადასხვა ეთნოსის და აღმსარებლობის მაცხოვრებელთა გაერთიანებას, რაც ნათელი მაგალითია საქართველოში ისტორიულად მოძმე ერებს შორის თანაცხოვრების, სამშობლოს სიყვარულის და დიდი მეგობრობის. სწორედ მსგავსი დანაყოფების წევრები და მათი ოჯახები არ დაუშვებენ გარე ძალების მიერ ინსპირირებული რაიმე სახის დესტაბილიზაციის კერების გაჩენას და ასევე შექმნიან მყარ საყრდენს სამშობლოს დაცვის იდეის ირგვლივ ქვეყნის მოსახლეობის გაერთიანებისთვის.

დასკვნა

ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონის ეფექტურ მუშაობას რეგიონის მოსახლეობაში ხელს შეუწყობს და უფრო წარმატებულს გახდის აღნიშნული დანაყოფების გამოცდილი ადგილობრივი კადრებით დაკომპლექტება, აუცილებელი მატერიალური საშუალებებით უზრუნველყოფა, რაც შესძენს მათ უფრო მეტ მოქნილობას და ავტონომიურობას, რათა დროულად და ეფექტურად იმუშაონ მოსახლეობაში, როგორც სამეთაურო რგოლის, ისე თვით რეზერვისტების ჩართულობის გასაზრდელად. ამდენად, ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონების სრული მხარდაჭერა (ადამიანური რესურსები და ეფექტური ლოჯისტიკური უზრუნველყოფა) უმნიშვნელოვანესი

ინსტრუქციის დამტკიცების შესახებ, №MOD 22300000067, (2023 წლის 30 იანვარი).

წინაპირობაა თავდაცვის სტრუქტურაში მოქნილი დანაყოფების ჩამოყალიბებისათვის, რომლებიც უდიდეს როლს შეასრულებენ ქვეყნის მიერ არჩეული ტოტალური თავდაცვის დანერგვაში.

ბიბლიოგრაფია

- საქართველოს პარლამენტი, საქართველოს კანონი - თავდაცვის კოდექსი, (2023 წლის 12 ოქტომბერი).
- საქართველოს თავდაცვის მინისტრი, „თავდაცვის სამინისტროს ხედვა 2030“-ის დამტკიცების შესახებ, №MOD 32100000141, (2021 წლის 12 მარტი).
- საქართველოს თავდაცვის მინისტრი, „საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მოსამსახურეთა და მათ ოჯახის წევრთა, ჯანმრთელობის დაზღვევისათვის გასატარებელი ღონისძიებების შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების შესახებ,“ №MOD 22300000067, (2023 წლის 30 იანვარი).
- შაიშმელაშვილი გიორგი, „ტოტალური თავდაცვა: სტრატეგია ძლიერის დასამარცხებლად,“ პი ემ სი კვლევითი ცენტრი, პოლიტიკის დოკუმენტი 3, (თბილისი, 2023), https://www.pmcresearch.org/policypapers_file/173164cb689d5252b.pdf [ბოლოს შესვლის თარიღი: 2024 წლის 7 აგვისტო].